

Pozdravni nagovor profesorja Janeza Koželja, podžupana Mestne občine Ljubljana

Spoštovane/-ni!

Desetletje je minilo, odkar smo se lotili sistematičnega uresničevanja vizije dolgoročnega prostorskega razvoja Ljubljane, in to na pragmatičen način, razumevajoč trajnostni razvoj kot izrazito praktično dejavnost.

Za rezultate trajnostnih projektov in ukrepov, ki smo jih dosegli v sorazmerno kratkem času, predvsem na področjih mestne prenovе, prometne reforme in krožnega gospodarstva, smo dobili številna priznanja in postali znani v mednarodni javnosti kot mesto v tranziciji, ki uspešno uresničuje napredno urbanistično politiko.

Pragmatični pristop k trajnostnemu preurejanju mesta je temeljil na prenašanju primerov dobre prakse predvsem iz Barcelone, Københavna in Dunaja, kot tudi na preizkušanju svojih zamisli v živem, učnem laboratoriju mesta. Tako kot se mi učimo od naprednih evropskih mest, so se v zadnjem času začela od nas učiti tudi nekatera mesta v Srednji in Jugovzhodni Evropi.

S temi izkušnjami se vse bolj uveljavlja tudi nova smer tako imenovanega aktivističnega oziroma taktičnega urbanizma. Ta temelji na neposredni akciji z izvajanjem posamičnih projektov in preizkušanjem poskusnih, prototipskih rešitev, ki sprožajo in poganjajo procese dolgoročnega preobražanja mest.

Je to morda nova priložnost, da postane naša stroka še učinkovitejša in bolj zaželena?

.....
Prof. Janez Koželj, podžupan Mestne občine Ljubljana
E-pošta: janez.kozelj@ljubljana.si

Pozdravni nagovor dr. Igorja Bizjaka, direktorja Urbanističnega inštituta Republike Slovenije

Spoštovana predsednica, spoštovani podžupan, spoštovane kolegice in kolegi!

Na spletni strani vlade je trajnostno upravljanje virov obravnavano kot eden ključnih vidikov varovanja okolja ob hkratnem povečevanju gospodarske učinkovitosti. Pod izpostavljenimi temami s področja trajnostnega upravljanja virov pa je prostor poudarjen kot vir in potencial. Za prostor pomeni vir rabo za določen namen (gozdarstvo, kmetijstvo, poselitev itd.), potencial je razpoložljivost za dejavnosti, ki med drugim omogočajo tudi razvoj. Potenciali pa se koncentrirajo v naseljih in mestih, kjer je eden od poudarkov razvoja tudi upravljanje prostora.

Po kazalnikih okolja iz leta 2012, po podatkih Agencije Republike Slovenije za okolje, znaša dejanski obseg vseh pozidanih površin 5,4 % celotne površine Slovenije. Na prvi pogled malo, če pa upoštevamo, da je 61 % ozemlja Slovenije gozd in 18 % travnatih površin, potem 5 % v 21 % preostalih površin ni več tako malo. Če upoštevamo še razgibanost in

goratost terena, plazovita in poplavna območja, vode, kmalu ugotovimo, da prostora, ki bi ga lahko namenili pozidavi skoraj ni več, če seveda želimo ohraniti še tistih 12 % obdelovalnih površin, ki nam že zdaj ne zagotavljajo več samooskrbe. Zato je nujno upravljanje prostora v smislu iskanja nepozidanih površin znotraj naselij in mest, strnjevanje razpršene poselitve in prenova degradiranih, že pozidanih površin.

Če trajnostni razvoj razumemo kot način razvoja, ki zadošča današnjim potrebam, ne da bi pri tem ogrožal možnosti prihodnjih generacij, da zadostijo svojim potrebam, kaj je potem trajnostna raba že pozidanih območij? Prostor kot vir ni neomejen, to je verjetno že zdavnaj vsem jasno, ali pa zaradi tega spoznanja tudi ravnamo z njim tako, kot da je omejen? Poročilo o prostorskem razvoju, ki ga je MOP izdalo leta 2016 in je strokovna podlaga za prenovo SPRS, navaja, da se je v Sloveniji povečala suburbanizacija, da je zastala prenova starih urbanih območij in mestnih jeder. Poročilo tudi ugotavlja, da mestom ni uspelo uresničiti prednostnega načela o razvoju bolj strnjenih, kompaktnih mest kratkih razdalj. Znotraj mestnih obrisov ostajajo nepozidane parcele, kar kaže slabo zemljiško politiko in špekulacije. Nič kaj trajnostno.

Na Urbanističnem inštitutu RS se v okviru mednarodnih in domačih nalog ukvarjamo tudi s to problematiko, kar boste slišali v nadaljevanju v eni od predstavitev, ko bosta moja kolega predstavila mednarodni projekt LUMAT, ki obravnava problematiko nesistematičnega upravljanja degradiranih urbanih območij in poslovnih con.

Sodelujemo tudi pri drugih nalogah z omenjenega področja, naj omenim dva projekta. Prvi je ciljno raziskovalni ter obravnava postavitve metodologije za popis poslovnih con in subjektov inovativnega okolja, v okviru katerega bomo pripraviti izhodišča oz. priporočila za usmerjanje razvojnih ukrepov na področju gospodarskega in prostorskega razvoja za posamezne tipe poslovnih con po dejavnostih in velikosti, ki naj bi prispevala k učinkovitejši rabi prostora. Pri projektu LOS_DAMA pa izhajamo iz izhodišča, da se metropolitanska območja, ki obkrožajo Alpe, srečujejo s podobnimi izzivi: naraščajočim pritiskom za spreminjanje rabe tal za stanovanjske površine, gospodarske dejavnosti, sivo infrastrukturo. To po eni strani vodi v zgoščanje, po drugi pa v razpršitev prostorskih struktur. Prostor je omejen, družbene in demografske spremembe ter spremembe življenjskega sloga pa delujejo v nasprotni smeri. Posebej obremenjeni so krajine v primestjih, na periurbanih območjih v zaledjih velikih mest, naravni in kulturni viri, dediščina teh območij in tudi kakovost življenja. V ospredju so celoviti pristopi in prispevek k udeležanju strategij ali politik EU, kot so EUSALP, teritorialna agenda, strategiji za zeleno infrastrukturo in biotsko pestrost, vse to s poudarkom na ekosistemskih storitvah. Pri tem je bilo za testno območje izbrano Ljubljansko barje.

Zato pozdravljamo tematiko upravljanja prostora, ki je tema letošnjega Sedlarjevega srečanja. Potrebujemo več primerov dobrih praks in več zavedanja stroke, da prostor ni neomejena dobrina in da moramo z njim ravnati odgovorno, trajnostno naravnano.

Na koncu pa se zahvaljujemo tudi Društvu urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije, še posebej predsednici društva dr. Liljani Jankovič Grobelšek za uspešno in plodno sodelovanje, ki se ga nadejamo tudi v prihodnje.

.....
 Dr. Igor Bizjak, direktor
 Urbanistični inštitut Republike Slovenije, Ljubljana
 E-pošta: igor.bizjak@uir.si